

DERLEME MAKALE

**KONKORDATO KOMİSERLERİNİN FİNANSAL TABLOLARIN
ANALİZİNDE DİKKAT ETMELERİ GEREKEN ÖZELLİKLİ
HUSUSLAR**
***SPECIFIC ISSUES TO BE CONSIDERED AT THE ANALYSIS OF
THE FINANCIAL STATEMENTS BY CONCORDAT COMMISSARIES***

Doç. Dr. Nevran KARACA*
Zeynep KILIÇ**

ÖZ

Konkordato mühleti içerisinde bulunan işletmelerin belirli periyotlarla finansal durum ve performanslarının analiz edilerek değerlendirilmesi gerekmektedir. Yapılan finansal değerlendirmeler doğrultusunda; finansal tabloların gerçeğe uygun şekilde sunulup sunulmadığının komiser tarafından tespit edilerek, gerçeğe uygun olmayan hususların düzeltilmesi yönünde işletme yönetimine öneride bulunulmalıdır. İşletme yönetiminin finansal tablolarını düzeltmeyi reddetmesi halinde, komiser; işletmenin finansal sonuçlarını gerçeğe uygun şekilde mahkemeye raporlamalıdır. Bu gereklilikler paralelinde, çalışmada konkordato mühleti içerisinde olan işletmelerin finansal tablolarının analizi esnasında komiserler tarafından dikkat edilmesi gereken hususların irdelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın amacı doğrultusunda, komiserler tarafından mühlet boyunca yapılacak finansal analizlerde üzerinde önemle durulması gereken finansal tablo kalemlerine ilişkin değerlendirmelere yer verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Konkordato, Konkordato Komiseri, İcra ve İflas Kanunu, Finansal Tablolar

ABSTRACT

The financial situation and performance of the enterprises within the concordat period should be analyzed and evaluated in precise periods. In

* Sakarya Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, nkaraca@sakarya.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3910-2456>

** SMMM, Bağımsız Denetçi, Sakarya Üniversitesi, İşletme Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Muhasebe ve Finansman Bilim Dalı Doktora Öğrencisi, info@zeynepkiliç.com.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7467-1649>

accordance with the financial evaluations made; whether or not the financial statements are presented fairly should be determined by the commissary and a recommendation should be made to management to correct the unrealistic issues. In case management refuses to adjust its financial statements, the commissary; shall report the financial results of the company's faithfully to the court. In parallel to these requirements, it is to be examined which aspects should be taken into consideration by the commissaries when analyzing the annual financial statements of the companies that are in the concordat period.

Keywords: Concordat, Concordat Commissary, Turkish Bankruptcy and Enforcement Law, Financial Statement

1. GİRİŞ

Konkordato, finansal açıdan zor durumda olan ve bu nedenle borçlarını ödemekte güçlük çeken gerçek veya tüzel kişilerin finansal durumlarının iyileştirilmesine imkân sağlayan hukuki bir kurumdur. Türkiye’de 15/03/2018 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 28/02/2018 tarihli 7101 sayılı “İcra ve İflas Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” ile 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu’nda değişiklik yapılarak iflasın ertelenmesine ilişkin hükümler yürürlükten kaldırılmış, konkordato müessesesi yeniden düzenlenmiş, böylece borçlunun alacaklıları ile anlaşarak olası bir iflastan kurtulmasına zemin oluşturan hukuki bir olanak sağlanmıştır. Söz konusu kanunun yayımlanmasından sonra konkordatoya ilişkin bir takım yeni düzenlemeler yapılmış olup, son olarak 19/06/2021 tarihinde 31516 Sayılı Resmi Gazete’de 7327 Sayılı ve 09/06/2021 tarihli “İcra Ve İflâs Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” yayımlanmıştır.

Konkordato sürecindeki borçlunun faaliyetlerine nezaret etmek için mahkeme tarafından İcra ve İflas Kanunu gereği atanması zorunlu komiser veya komiser heyeti konkordato mühleti boyunca kanun tarafından belirlenen; borçlunun ticari faaliyetlerini denetlemek, mahkemeye sunulan konkordato projesinin başarıya ulaşma olasılığını değerlendirmek, alacaklıları düzenli olarak borçlunun finansal durumu ve performansı hakkında bilgilendirmek, borçlunun malvarlığının korunmasına yönelik gerekli önlemleri almak ve mahkeme tarafından tevdi edilen diğer görevleri yerine getirmek durumundadır. Konkordato komiserinin bu görevleri sağlıklı bir şekilde yerine getirmesi, konkordato mühleti içerisindeki borçlunun akıbetine yönelik olarak mahkeme tarafından verilecek kararların isabeti açısından büyük önem arz etmektedir.

Konkordato geçici mühleti içerisindeki işletmelerin, konkordato ön projesinde mahkemeye sunmuş oldukları proforma finansal tabloların komiserler tarafından analiz edilerek, geçmiş mali dönemlerdeki finansal performansları ile karşılaştırılması ve geçici mühlet nihai raporunda öngörülerin gerçekleşme ve konkordatonun başarıya ulaşma ihtimalinin değerlendirilmesi gerekir. Komiserler tarafından yapılacak bu değerlendirmeler mahkeme kararını etkilemesi bakımından önemlidir. Kesin mühlet içerisinde bulunan işletmeler için ise; rayiç bilançonun sağlıklı bir şekilde düzenlenebilmesi, borca batıklığın tespiti, konkordatonun başarıya ulaşma ihtimalinin değerlendirilmesi için finansal tabloların gerçeğe uygun olarak sunulmuş olması önem arz etmektedir. Zira mühlet boyunca işletmenin finansal durum ve performansının değerlendirilerek İcra ve İflas Kanunu hükümleri doğrultusunda; işletmenin durumunda iyileşme sağlanması halinde mühletin kaldırılması veya iyileşme sağlanmaması halinde mühlete devam edilmesi hususlarında isabetli kararlar verilmesi gerekmektedir. Konkordato mühleti içerisindeki işletmenin finansal durumunun ve finansal performansının sağlıklı bir şekilde değerlendirilerek gerçek hak ve yükümlülüklerinin ve kâr/zarar durumunun tespit edilebilmesi ancak finansal tabloların gerçeğe uygun şekilde sunulması ile mümkündür. Bu noktada işletmenin muhasebe kayıtlarının Türk Ticaret Kanunu, Vergi Mevzuatı ve Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğlerine uygun şekilde düzenlenmesinin sağlanması gerekmektedir.

Bu bağlamda çalışmanın amacı, konkordato komiserlerinin işletmenin finansal tablolarının analizi esnasında göz önünde bulundurulması gereken hususların irdelenmesidir. İşletmelerin finansal tablolarının analizi esnasında; işletmenin büyüklüğü, yönetim yapısı, bulunduğu sektör, ülkenin genel ekonomik koşulları gibi birçok parametrenin dikkate alınması gerekli olmakla birlikte, çalışmanın kapsamını aşacağı değerlendirildiğinden burada tüm hususlara değinilmesi mümkün olmamış, her işletmede karşılaşılabilecek mümkün olan spesifik durumlara dikkat çekilmiştir.

Bu doğrultuda, çalışmada; öncelikle konkordato müessesesi ve Türkiye’de yürürlükte bulunan konkordato mevzuatı çerçevesinde konkordato süreci hakkında genel bilgilere yer verilmiştir. Çalışmanın devamında ise, komiserlerin üzerinde önemle durması gereken özellikli hesap gruplarına dikkat çekilerek bu hesap gruplarının denetiminde dikkate alınması gereken hususlara yer verilmiştir.

2. KONKORDATO HAKKINDA GENEL BİLGİLER VE TÜRKİYE'DE KONKORDATO MÜESSESESİ

Türk Dil Kurumu (www.tdk.gov.tr) sözlüğünde “anlaşmalı iflas” olarak açıklanan konkordato kavramı İcra İflas Hukukuna ait bir kavramdır. Konkordato; iflasa tabi olsun ya da olmasın mali durumu bozulmuş olan borçluların borçlarından kurtulmasını ve alacaklıların da bu sayede alacaklarına kavuşmasını amaçlayan (Pekcanıtez ve diğerleri, 2013, s.179), finansal durumu bozulmuş borçluların darboğazdan çıkarak iyileşmelerine imkân sağlayacak (Kale, 2018, s.213-214) hukuki bir müessesedir. Konkordato, mahkemenin yönetiminde bulunan komiserin idaresi ile müzakere ortamının sağlanarak alacaklıların ve borçlunun anlaşma yoluna gitmesi süreci (Aslanoğlu ve Cengiz, 2021, s.41) olarak da ifade edilebilir. Konkordato, borçluyu haciz veya iflas yoluyla yapılabilecek takiplerden kurtararak borçlunun malvarlığını ve ekonomik varlığını koruyarak alacaklılar bakımından da menfaat sağlamaktadır (Karakehya ve Boran Güneysu, 2019, s.7). Konkordatonun en önemli amacı, iflasa tabi olanların iflasını önlemek ve alacaklıların alacaklarına kavuşmasını sağlamaktır (Çıtak ve Güneş, 2020, s.502). Böylece işletmelerin ekonomiye tekrar kazandırılması başka deyişle işletmelerin sürekliliğinin sağlanması amaçlanmaktadır (Özşahin Koç ve Uzay, 2020, s.497).

Türk Hukuk Sistemi'nde uygulandığı şekliyle konkordato, bir borçlunun teklif ettiği projenin İİK'da öngörülen nitelikli çoğunlukta alacaklıları tarafından kabulü ve Asliye Ticaret Mahkemesince (Asliye Ticaret Mahkemesinin bulunmadığı yerlerde, konkordato davaları Asliye Ticaret Mahkemesi Sıfatıyla Asliye Hukuk Mahkemeleri tarafından görülür.) tasdik edilmesi sonucu, vadesi geldiği halde borçlarını ödeyemeyen veya vadesinde ödeyememe tehlikesi altında bulunan bir borçluya, vade tanınması veya indirim (tenzilât) yapılması suretiyle ödeme teklifi doğrultusunda borçlarını yeniden yapılandırılmaya olanak veren bir hukuki imkân olarak tanımlanabilir (Börü, 2019, s.174). Sermaye şirketleri ile kooperatifler dışında şahıs firmaları, dernekler, vakıflar ve şahıslar da konkordato talebinde bulunabilir (Bilen ve Güler, 2019, s.84).

Konkordato literatürde genel olarak biçimine, amacına ve zamanına göre 3 ayrı sınıflandırmaya tabi tutulmaktadır.

a) Yapılış Biçimine Göre Konkordato Türleri

1) *Vade (Mühlet) Konkordatosu*: Konkordato talep eden borçlunun borçlarının belirli bir vadeye ertelenmesi ya da taksidde bağlanması şeklinde yapılan konkordato türüdür. Bu konkordato türünde borçlu vade tarihinden önce de borçlarını ya da taksitlerini ödeyerek borçlarından kurtulabilir.

2) *Yüzde (Tenzilat) Konkordatosu*: Alacaklıların alacaklarının belirli bir yüzdesinden feragat etmesi yoluyla yapılan konkordato türüdür.

3) *Karma (Kombine) Konkordato*: Borçlunun borcunun bir bölümünü (yüzdesini) belli bir vadenin sonunda ödemesi yoluyla uygulanan konkordato türüdür. Vade ve tenzilat konkordatosunun aynı anda uygulandığı bir yöntemdir (Eroğlu, 2018, s.36).

b) Amacına Göre Konkordato Türleri

1) *Borçların Tasfiyesine Yönelik (Adi) Konkordato*: Bu konkordato türünde, borçlarını ödemedi acze düşmüş olan borçlunun malvarlığının elinde kalarak borçlarının tasfiye edilmesi amaçlanmaktadır. Bu konkordato türünde, malvarlığını koruyarak borçlarını ödeyen borçlunun işlerine devam etmesi mümkün olacaktır. Tüm konkordato uygulamalarında temel amaç borçların tasfiye edilmesidir.

2) *Malvarlığının Terki Yoluyla Konkordato*: Bu konkordato türünde borçlunun malvarlığı üzerinde tasarruf etmek ya da borçlunun mallarının tamamını ya da bir kısmını üçüncü kişilere devretmek için alacaklılara yetki verilir. Mal varlığının alacaklılara kısmen veya tamamen terki suretiyle borçlar tasfiye edilir (Uyar, 2019, s.19-21).

c) Yapılış Zamanına Göre Konkordato Türleri

1) *İflas Dışı Konkordato*: Borçlunun hakkında iflas kararı verilmesini önlemek ve aynı zamanda borçlarını ödemek amacıyla talep ettiği konkordato türüdür. İflas dışı konkordato aynı zamanda tenzilat, vade veya karma konkordato türlerinden biri şeklinde de olabilir.

2) *İflas İçi Konkordato*: Borçlu hakkında iflas kararı verilmiş ve iflasa ilişkin prosedür başlatıldıktan sonra, borçlu; iflasın sonuçlarını bertaraf etmek edebilmek ve hatta itibarının iade edilmesi amacıyla iflas alacaklılarıyla

anlaşmaya varabilir. Müflisin teklif ettiği konkordato alacaklılar tarafından kabul ve ticaret mahkemesi tarafından tasdik edilirse, müflis hakkındaki iflas hüküm ve sonuçlarıyla ortadan kalkar. İflas içi konkordato, İflas dışı adi konkordatoda olduğu gibi tenzilat, vade veya karma şekilde ödeme vaadi içerebilir (Eroğlu, 2018, s.45-46).

Türkiye’de konkordato müessesesi, Türk Hukuk Sistemine ilk kez 1850 tarihli Kanunname-i Ticaret ile girmiştir ve İcra İflas Kanunu ile 1929 yılından beri varlığını sürdürmektedir (Öztek ve diğerleri, 2018, s.31). İcra ve İflas Kanunu 1929 yılında İsviçre Federal İcra ve İflas Kanunu tercüme edilerek yasalaşmış, ancak; 1932 yılında yapılan önemli değişikliklerle birlikte, yeni bir numara ile -2004 sayılı yasa- yerli bir yasa hüviyetine kavuşmuştur (Reisoğlu, 2003, s.56).

30.01.2019 Tarih ve 30671 Sayılı Resmi Gazetede Yayımlanan ‘Konkordato Talebine Eklenerek Belgeler Hakkında Yönetmelik’in 5-10. maddesi gereğince konkordato talebine eklenmesi zorunlu belgeler şunlardır:

- Konkordato ön projesi.
- Borçlunun malvarlığının durumunu gösterir belgeler.
- Alacaklı ve alacak listesi (alacaklıları, alacak miktarlarını ve alacaklıların imtiyaz durumunu gösteren liste).
- Karşılaştırma tablosu (konkordato ön projesinde yer alan teklife göre alacaklıların eline geçmesi öngörülen miktar ile iflası hâlinde alacaklıların eline geçebilecek muhtemel miktarı karşılaştırmalı olarak gösteren tablo).
- Makul güvence veren denetim raporu (dayanakları ile birlikte sunulur).

Borçlu, iflasa tabi olmayan kişilerden ise yalnızca konkordato ön projesi ile alacaklı ve alacaklı listesini, uygun düştüğü ölçüde borçlunun mal varlığının durumunu gösterir belgeleri konkordato talebine ekleyecektir.

Borçlunun kendi mali durumunu bildiğini, analiz edebildiğini ve bu analizden hareketle tutarlı teklifler yapıp yapmadığını göstermeye yarayan (Akil, 2020, s.60-61) konkordato ön projesinde yer verilmesi gereken hususlar ise Yönetmeliğin 6. Maddesinde aşağıdaki şekilde sayılmıştır.

- a) Borçlunun, borçlarını hangi oranda veya vadede ödeyeceği.
- b) Alacaklıların, alacaklarından hangi oranda vazgeçmiş olacakları.
- c) Borçlunun, ödemelerin yapılması için mallarını satıp satmayacağı.

d) Borçlunun faaliyetine devam edebilmesi ve alacaklılara ödemelerini yapabilmesi için gerekli malî kaynağı hangi yöntemle sağlayacağı; bu kapsamda sermaye artırımını veya kredi temini yoluna gidip gitmeyeceği yahut başka bir yöntem kullanıp kullanmayacağı.

Konkordato ön projesinde, vade, tenzilat ve karma konkordato türlerinden hangisinin tercih edildiğinin de belirtilmesi gerekir (Oruç ve diğerleri, 2019, s.34).

Borçlunun defter tutmaya mecbur kişilerden olması halinde, konkordato başvurusuna malvarlığının durumunu gösterir belgelere ilaveten aşağıdaki belgeleri konkordato talebine eklemesi gerekmektedir.

a) 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa göre hazırlanan son bilanço.

b) Gelir tablosu.

c) Nakit akım tablosu.

d) İşletmenin devamlılığı esasına göre hazırlanan ara bilanço.

e) Aktiflerin muhtemel satış fiyatları üzerinden hazırlanan ara bilanço.

f) Ticari defterlerin açılış ve kapanış tasdikleri ile elektronik ortamda oluşturulan defterlere ilişkin e-defter berat bilgileri.

g) Maddi ve maddi olmayan duran varlıklara ait olup defter değerlerini içeren listeler.

h) Tüm alacak ve borçları, vadeleri ile birlikte gösteren liste ve belgeler.

ı) Borçlunun malî durumunu açıklayıcı diğer bilgi ve belgeler.

2018/11597 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca bağımsız denetime tabi olan borçlular için, bilanço, gelir tablosu ve nakit akım tablosunun bağımsız denetimden geçmiş olması gerekmektedir. Bununla birlikte finansal tabloların tarihi bakımından, bunlara ilişkin hesap dönemi kapanışı üzerinden bir takvim yılı geçmemiş olmalıdır. Yukarıda sayılan diğer tablo, bilgi ve belgelerin tarihinin ise mahkemeye başvuru tarihinden en fazla 90 gün öncesine ait olması gerekmektedir. Söz konusu finansal tablolara ilişkin diğer bir husus ise bu tabloların finansal raporlama çerçevesine göre uygun olarak hazırlanması gerektiğine ilişkindir.

Yukarıda sayılan belgeler ile birlikte Asliye Ticaret Mahkemesine, konkordato müracaatı yapılır. Mahkeme, geçici mühlet kararıyla birlikte konkordatonun başarıya ulaşmasının mümkün olup olmadığının yakından incelenmesi amacıyla bir geçici konkordato komiseri görevlendirir. Alacaklı sayısı ve alacak miktarı dikkate alınarak gerektiğinde üç komiser

de görevlendirilebilir (İİK, md. 287/3). Geçici mühlet, borçlunun veya konkordato komiserinin talebiyle iki ay daha uzatılabilir (İİK, md. 287/4).

Geçici mühlet içinde konkordatonun başarıya ulaşmasının mümkün olduğunun anlaşılması halinde borçluya bir yıllık kesin mühlet verilir (İİK, md.289/3). Bu bir yıllık kesin mühletin, sürenin dolmasından önce komiser veya borçlunun talebiyle altı aya kadar daha uzatılabilmesi mümkündür. Nihai karar mahkemeye ait olmakla birlikte komiser raporu işletmenin mali durumunu ve konkordatonun nihai amacı olan borç ödeyebilme kabiliyetini ortaya koymak bakımından önem taşımaktadır. Konkordato komiseri kesin mühlet içerisinde alacaklıları toplantıya çağırır (İİK, m. 301), alacaklılar toplantısına başkanlık eder, borçlunun durumu hakkında bir rapor verir ve konkordatonun kabul edilip edilmeyeceğini alacaklıların oylamasına sunar (İİK, m. 302). Yapılan oylama sonucunda konkordato projesi; (a) Kaydedilmiş olan alacaklıların ve alacakların yarısını veya (b) Kaydedilmiş olan alacaklıların dörtte birini ve alacakların üçte ikisini, aşan bir çoğunluk tarafından imza edilmiş ise kabul edilmiş sayılır (İİK, m. 302). Komiser, alacaklılar toplantısının bitimini takip eden yedi günlük iltihak süresinin bitiminden itibaren en geç yedi gün içinde konkordatoya ilişkin bütün belgeleri, konkordato projesinin kabul edilip edilmediğine ve tasdikinin uygun olup olmadığına dair gerekçeli raporunu mahkemeye sunar (İİK, m. 302).

Konkordatonun mahkeme tarafından kabul edilmesi halinde hüküm ve sonuçlarını doğurmaya başlar. Bu doğrultuda borçlu borçlarını ödemeye başlar ya da tenzilat konkordatosunun olması halinde borçlu belli oranda borçlarından kurtulur (Kayık Aydınalp, 2019, s.491).

Mahkemenin geçici mühlet kararı ile atadığı ve sürecin sonuna kadar konkordato talep eden borçluya nezaret edecek komiserin görevleri şunlardır (İİK, md. 290);

- Konkordato projesinin tamamlanmasına katkıda bulunmak.
- Borçlunun faaliyetlerine nezaret etmek.
- Bu kanunda verilen görevleri yapmak.
- Mahkemenin istediği konularda ve uygun göreceği sürelerde ara raporlar sunmak.
- Alacaklılar kurulunu konkordatonun seyri hakkında düzenli aralıklarla bilgilendirmek.
- Talepte bulunan diğer alacaklılara konkordatonun seyri ve borçlunun güncel malî durumu hakkında bilgi vermek.
- Mahkeme tarafından verilen diğer görevleri yerine getirmek.

Çalışmanın giriş kısmında ayrıntılı olarak değinildiği üzere konkordato mühleti boyunca gerek mahkemenin kararlarına dayanak oluşturacak komiser raporlarının kapsamında yer alan finansal değerlendirmelerinin sağlıklı şekilde yapılabilmesi, gerekse de konkordatonun başarıya ulaşip ulaşmayacağına gerçekçi bir şekilde öngörülmesi adına konkordato talep eden borçlunun finansal tablolarının gerçeğe uygun sunumu büyük önem arz etmektedir.

Konkordato sürecinde hazırlanan finansal raporların gerçeğe ve amaca uygun hazırlanması, borçlunun borç yönetimine ve alacaklıların ikna edilmesine önemli katkı sağlamaktadır (Kabataş, 2019, s.110). Konkordato mühleti boyunca borçlunun faaliyetlerinin gözetim ve denetim altında tutulması, hem konkordato projesinin başarıya ulaşmasında hem de borçlunun ve alacaklıların menfaati bakımından (Göç ve diğerleri, 2019, s.53) önem arz etmektedir.

3. FİNANSAL TABLOLARIN ANALİZİNDE DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR

3.1. Bilanço Hesaplarının Analizinde Özellikli Hususlar

Bu bölümde, komiserlerin bilanço analizleri esnasında öncelikli olarak dikkat etmeleri gereken hususlara yer verilmiştir.

3.1.1. Hazır Değerler Ve Menkul Kıymetler Hesap Gruplarına İlişkin Hususlar

Mahkemenin geçici mühlet kararı neticesinde komiserlik görevi kendisine tebliğ edilen komiserlerin, ivedi bir şekilde işletme ile iletişime geçmeleri ve kasa hesaplarındaki nakit mevcutları ve kasada fiziki olarak bulunan çek, senet, tahvil vb. kıymetleri döviz cinsine göre ayrı ayrı tespit ederek tutanak altına almaları gerekmektedir. Bu tespit, mahkemeye sunulan finansal tablo dönemi ile görevin tebliğ edildiği tarih arasında meydana gelen ilgili hesap hareketlerinden dolayı güncel durumun tespit edilmesi ve komiser iznine tabi olarak işletme tarafından yapılacak harcamalarda nakit ve nakit benzeri varlıkların kontrol altında tutulabilmesi açısından önemlidir. Kasa sayımından sonra üretilen finansal tablolarda kasa hesaplarının bakiyelerinin takip edilebilmesi mümkündür.

İşletmenin banka hesaplarına ait muhasebe kayıtlarının banka ekstreleriyle karşılaştırması yapılarak kayıtlara doğru intikal ettirilip ettirilmediği kolaylıkla anlaşılabilir. Bununla birlikte, komiserler; mevzuatın vermiş olduğu yetki çerçevesinde, komiserlik görevini sürdürdükleri işletmeye ait banka hesaplarına

ilişkin Türkiye Bankalar Birliği'nden yazılı olarak bilgi talebinde bulunarak, banka hesaplarının kayıtlara tam ve doğru yansıtılıp yansıtılmadığını kontrol edebilirler. Bu yolla, işletmenin muhasebe kayıtlarında yer almayan ancak hareketli olan banka hesaplarının tespiti mümkündür. Bu tespit, işletmenin komiser iznine tabi olarak yapmak zorunda olduğu harcamaların kontrol altında tutulabilmesi açısından önemlidir.

3.1.2. Alacak Hesaplarına İlişkin Hususlar

Alacak hesaplarının; alacağın mevcudiyeti, tutar ve vadesinin tespit edilmesi ve tahsil kabiliyeti yönünden ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekir. Alacakların gerçekte olduğundan daha yüksek gösterilmesi amacıyla, bilançoda hayali alacaklıların ve hayali alacak tutarlarının gösterilmiş olması ihtimali mevcuttur. Tahsil edilmesi beklenen alacaklar, konkordato projesinde konkordato kaynakları içerisinde gösterildiğinden, alacak tutarlarının doğru tespit edilmesi, işletmenin gerçek varlık durumunun ortaya çıkarılması açısından önem arz etmektedir. Alacakların kısa vadeli ve uzun vadeli kısımlarının doğru hesap grupları altında sınıflandırılmaması halinde, finansal tablo analizlerinin, özellikle oran analizlerinin hatalı olması riskiyle karşı karşıya kalınacaktır. Bu nedenle, alacakların vade bazında ayrımının finansal tablolara doğru bir şekilde aktarılması, işletmenin finansal durumunun değerlendirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

İşletmenin alacaklarının mevcudiyetinin, vade yapısının ve tahsil kabiliyetinin doğru bir şekilde tespit edilebilmesi için; mahkeme dosyasına sunulmuş olan mizanda yer alan borçlularla mutabakat yapılması gerekmektedir. Mutabakatların yazılı olarak yapılması ve alacağın olduğu tarihin fatura, muavin defter, sözleşme gibi dayanak belgelerden araştırılması, alacağın durağan olup olmadığı, şüpheli ya da değersiz alacak haline gelip gelmediğinin tespiti açısından son derece önemlidir. Özellikle; çok sayıda alacak kaydının olduğu işletmelerde, mutabakat işlemlerinin komiser ya da komiser heyeti tarafından yürütülmesi mümkün olmayabilir. Mutabakat işlemlerinin komiser tarafından yürütüleceği hallerde; komiser, işletmeden borçluların adres, telefon vb. iletişim bilgilerinin liste halinde hazırlanmasını talep edebilir. İşlemlerin işletme çalışanları aracılığıyla yürütülmesi halinde, işletme çalışanları tarafından mutabakat yazışmaları yapılarak gelen cevaplar komisere iletilir. Mutabakat talebine cevap vermediği iddia edilen borçlular bulunması halinde, mutabakat mektuplarının borçluya ulaştırıldığına

ilişkin iadeli taahhütlü posta alındısı, kargo faturası vb. kanıtlar incelenerek gerekli hallerde işletmenin borçluya borcunu ödemesi yönünde ihtarname göndermesini isteyebilir. Borçluya hiçbir şekilde ulaşılamayan hallerde, alacağın doğduğu tarihten itibaren mevcudiyetinin dayanak belgelerden araştırılması ve gerekirse şüpheli alacaklar hesaplarına intikal ettirilerek hesaplama dışı bırakılması gerekmektedir.

Finansal analizler esnasında; alacak kalemleri incelenirken dikkat edilmesi gereken bir diğer alacak kalemi de kısa ve uzun vadeli “Verilen Depozito Ve Teminatlar” hesaplarıdır. Zira depozito ve teminat bedellerine konu işlem tamamlanmış olmasına rağmen bu hesaplardan mahsup edilmemiş tutarlar mevcut olabilir. Böyle bir durumun mevcudiyeti halinde, bu tutarların anılan hesaplardan çıkarılarak ilgili hesapların gerçeği yansıtır hale getirilmesinin sağlanması uygun olacaktır.

Alacak hesaplarının incelenmesinde önem verilmesi gereken bir diğer husus da “ilişkili kişiler” olarak da anılabilecek olan; iştirakler, bağlı ortaklıklar, işletme ortakları ve yöneticilerine ait hesaplarıdır. İlişkili kişilere ayrıca işletme ortaklarının ve yöneticilerinin ortaklığının bulunduğu diğer işletmelerin de dâhil edilmesi gerekmektedir. İşletmenin ilişkili kişilerden alacaklarının olması halinde, bu alacakların tutarlarının olağan ticari faaliyetlerden kaynaklanan artışlar dışında mühlet boyunca artmamasına, tahsilatların hızlandırılmasına dikkat edilmesi gerekmektedir. Özellikle işletmenin ortaklarından olan alacaklarının mühlet içerisinde tahsil edilmesi yönünde işletme yönetimi teşvik edilmeli, ortakların işletmeye olan borcunun artmaması için gerekli tedbirler komiserler tarafından alınmalıdır. Aksi halde işletmenin fon yaratması gereken konkordato mühletinde, fonların ortakların ya da ilişkili diğer kişilerin menfaatine sunulması söz konusu olacaktır, ki bu da konkordatonun temel amaçlarından olan işletmenin iflastan kurtarılması ve alacaklıların alacaklarına kavuşmasının önünde önemli bir engel teşkil edecektir.

Alacak hesaplarının kontrol ve analizlerinde dikkat edilmesi gereken bir diğer önemli husus da, işletmenin vergi iadelerinden dolayı vergi dairelerinden olan alacaklarıdır. Mizanda vergi iadelerinden kaynaklı alacaklar raporlanmış olması halinde, bağlı olunan vergi idaresindeki kayıtlarla işletme kayıtlarının karşılaştırılması ve alacağın ne kadar sürede nakde dönüşeceğinin tespit edilmesi gerekir. Günümüzde vergi iade ve mahsup işlemlerinin interaktif ortamda takip edilebiliyor olmasından dolayı komiserin bu bilgileri işletmeden tedarik etmesi mümkündür. Ayrıca bu hususta önem gösterilmesi gereken

bir diğer hesap da, Diğer Dönen Varlıklar grubunda yer alan Devreden KDV hesabıdır. Bu hesabın altında işletmenin hacmine ve dönemsel KDV hareketlerine kıyasla önemli sayılabilecek bir tutarın yer alması halinde, bu tutarın iadesinin mümkün olup olmadığının araştırılması ve gerekli iade talep işlemlerinin başlatılması için işletmenin yönlendirilmesi gerekir. İade veya mahsup yoluyla atıl kalmış yüklenilen KDV tutarlarının, işletmeye kaynak olarak geri kazandırılması mümkündür.

3.1.3. Borç Hesaplarına İlişkin Hususlar

Alacakların tespitinde olduğu gibi, borçların da gerçeğe uygun şekilde ortaya konması; işletmenin finansal durumuna ilişkin yapılacak değerlendirmelerin isabetli olması açısından önem arz etmektedir. Bununla birlikte Bitlisli ve Kıymık (2021, 54), konkordato oylamasında gerçekte mevcut olmayan borç tutarları için alacaklılardan kabul oyu alınmak suretiyle konkordatonun tasdik edilmesini sağlamak amacıyla işletmelerin varlıkları ile beraber borçlarına da yapay birtakım ilaveler yapmasının uygulamada karşılaşılan bir durum olduğunu ifade etmiştir. İşletmenin borçlarının mevcudiyetinin, vade yapısının ve temerrüde düşülüp düşülmediğinin doğru bir şekilde tespiti için, mahkeme dosyasına sunulmuş olan mizanda yer alan alacaklılarla mutabakat yapılması gerekmektedir. Mutabakatların yazılı olarak yapılması ve borcun doğduğu tarihin fatura, muavin defter, sözleşme gibi dayanak belgelerden araştırılması gereklidir. Gönderilecek mutabakat mektuplarında hem geçici mühlet başlangıç tarihi itibarıyla hem de mutabakat mektubunun tebliği tarihi itibarıyla güncel borç tutarlarının teyidi istenmelidir. Konkordatoya tabi borçlar geçici mühlet başlangıç tarihine kadar olan işletme borçlarını ifade etmekte olduğundan teminata (ipotek, rehin vb.) bağlanmamış borçlara (alacaklı yönünden adi alacak) ilişkin nihai borç tutarlarının, dolayısıyla nisaba esas teşkil edecek borç tutarlarının kesinleştirilmesi açısından bu tespit önem arz etmektedir.

İİK md. 299 uyarınca alacaklılar, komiser tarafından 288 inci madde uyarınca yapılacak ilânla, ilân tarihinden itibaren on beş gün içinde işletmeden olan alacaklarını bildirmeye davet olunur. Ayrıca, ilânın birer sureti adresi belli olan alacaklılara posta ile gönderilir. İİK 288 inci madde uyarınca ilanın Ticaret Sicil Gazetesi'nde ve Basın-İlan Kurumunun resmî ilân portalında ilân edilmesi gerekmektedir. Bu yolla filen mevcut olup da, işletmenin bilançosunda kayıtlı olmayan borçların da tespitinin yapılması mümkün hale

gelebilecektir. Şayet bilançoda kayıtlı olmayan borç tutarları söz konusu ise bu tutarların bilançoya dâhil edilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte alacaklılar tarafından yapılan alacak bildirimleri ile işletmenin defter kayıtları arasında bir uyumsuzluk söz konusu ise, bu uyumsuzluğun nedeninin araştırılması, defter kayıtlarında düzeltme gerektiren bir işlem mevcut ise düzeltme işleminin yapılmasının sağlanması gerekmektedir. Şayet işletme ile alacaklı arasında mutabakatsızlık söz konusu ise borçlu işletmenin kabul etmediği alacaklar çekişmeli alacak olarak nitelendirilecektir. Komiser çekişmeli hale gelen alacaklara ilişkin belgeleri mahkemeye sunacak, nihai alacak tutarı mahkeme tarafından tespit edilerek karara bağlanacaktır.

Borçlu işletmeden alacaklı olduğunu bildirenlerin, adi alacaklarına isabet eden tutarlara, asıl alacak dışında faiz de hesaplamış olmaları halinde faizin, nihai alacak tutarının tespitinde dikkate alınıp alınmayacağı değerlendirilmesi gerekir. Bu aşamada, adi alacaklar için, taraflar arasında varsa sözleşmede, yoksa faturalarda ödemelerin vadesinde yapılmaması halinde faiz uygulanacağını belirten bir ibare bulunması gereklidir. Böyle bir ibarenin mevcut olması halinde alacaklı tarafından hesaplanan faizin, sözleşme veya faturalarda belirtilen şartlara uygun şekilde ve kesin mühlet başlangıç tarihine kadar hesaplanıp hesaplanmadığının kontrol edilmesi gerekmektedir. Zira İİK md. 294/III'te “tasdik edilen konkordato projesi aksine hüküm içermediği takdirde kesin mühlet tarihinden itibaren rehinle temin edilmemiş her türlü alacağa faiz işlemesi durur” hükmü yer almaktadır. Bu hüküm doğrultusunda, adi alacaklara ilişkin olarak yalnızca geçici mühlete isabet eden faizin dikkate alınması gerekmektedir. Alacaklı tarafından bildirilen faiz tutarının kesin mühlete isabet eden faizleri de içermesi durumunda; İİK md. 294/III doğrultusunda hesaplama yapılabilmesi için mahkemeden bilirkişi tayini talep edilmesi uygun olacaktır.

İşletmenin yasal defterlerinde kayıtlı olan banka anapara borçlarının, bankaların alacak bildirimleri ile karşılaştırılarak doğruluğunun teyit edilmesi, eğer kayıtlı anapara tutarlarında yanlışlık söz konusu ise doğru tutarları yansıtacak şekilde düzeltilmesinin sağlanması gerekmektedir. Bu noktada banka alacak bildirimlerinin işletme yetkilisinin bu bildirimlere karşı beyanlarının alınması suretiyle karşılaştırma yapılması, eğer bir mutabakatsızlık söz konusu ise bankacılık konusunda uzman bir bilirkişi marifetiyle tespit yaptırılması uygun olacaktır. Bu tespit, bankaların hem anapara ve faiz alacaklarının doğru hesaplanması hem de adi alacak tutarlarına

ilişkin nisabın tespiti açısından banka alacaklarının ne kadarının rehinli ne kadarının rehinsiz olduğunun ortaya konması açısından önemlidir.

Mühlet içerisindeki işletmenin borçlarının 3. Kişi teminatları ile edinilmiş olması halinde, rehinli alacaklarının rehni veren 3. Kişilerden tahsilat yapması söz konusu olabilir. Bu durumda, işletme adına borç ödemiş kişi veya kişilerin komiser veya mahkemeye alacak bildiriminde bulunması mümkündür. Böyle bir işlemin tesis edilmiş olması halinde rehinli borç adi borca dönüşmüş olacaktır ve bu durumda komiserin alacaklılar listesini güncelleyerek söz konusu borcunu rehinli alacak listesinden çıkarıp adi alacak listesine eklemesi gerekmektedir. İşletmenin muhasebe kayıtlarının da bu doğrultuda revize edilerek değişikliklerin finansal tablolara yansıtılarak güncellendiğinden emin olunmalıdır.

Borç hesaplarıyla ilgili bir diğer konu da, kısa vadeli borç ve uzun vadeli borç ayrımı ile ilgilidir. İşletmenin finansal tablolarından hareketle yapılacak finansal analizlerin sağlıklı olması açısından bilançodaki borçların kısa vadeli-uzun vadeli ayrımına uygun şekilde sınıflandırılıp sınıflandırılmadığının tespit edilmesi gerekmektedir. Bu noktada özellikle bankalara olan kredi borçlarının ve finansal kiralama borçlarının detaylı olarak incelenmesi önem arz etmektedir. Banka borçlarıyla ilgili olarak, ödeme planlarından hareketle borç anapara tutarlarının kısa vadeli olanlarının kısa vadeli hesaplarda, uzun vadeli olanlarının ise uzun vadeli hesaplarda raporlandığından emin olunmalıdır. Finansal kiralama borçlarıyla ilgili olarak, finansal kiralamadan kaynaklı anapara borçlarının izlendiği hesaplara ve finansal kiralama borçlarının tahakkuk etmemiş faizlerinin izlendiği hesaplara kayıtlı tutarların ödeme tablolarından hareketle kısa vade-uzun vade ayrımına uygun hale getirilmesi uygun olacaktır.

Kamuya olan borçların izlendiği hesapların ilgili kamu kurumundan alınacak yazılarla da belgelendirilmesi, bunların içinde yapılandırılmalar varsa yapılandırma planının istenmesi uygun olacaktır (Oruç ve diğerleri, 2019, s.87).

Borç hesaplarının incelenmesinde önem verilmesi gereken bir diğer husus da alacaklar konusunda değinildiği üzere, “ilişkili kişiler” olarak da adlandırılan; iştirakler, bağlı ortaklıklar, işletme ortakları ve yöneticilerine ait hesaplardır. Mühlet içerisindeki işletmenin, ilişkili kişilere borçlu olması halinde, bu borçlarının kaynağının ve vade yapısının incelenmesi gerekir. Olağan ticari faaliyetlerden kaynaklanan ve ödeme koşulları önceden belli olan borçlar için, rutin ödeme işlemleri komiser onayı ile devam ettirilebilir. Ancak; ödeme

vadesi gelmemiş yahut ticari faaliyetler dışında bilançoda kayıtlı olduğu halde kaynağı ve vade yapısı yazılı belgelerle tespit edilemeyen borçlar için ödeme yapılmasına komiser tarafından onay verilmemesi gerekir. İlişkili kişilere ait cari hesap bakiyelerinin mühlet içerisinde azalıp azalmadığının periyodik olarak kontrol edilerek, komiser onayı dışındaki ödemelerin mahkemeye bildirilmesi, konkordato kaynaklarının kötüye kullanılmasını engellemek açısından önemlidir. Özellikle işletmenin ortaklarına olan borçlarının mühlet içerisinde ödenmesi için muhakkak surette, vadeli ve önceden yönetim kurulu/müdürler kurulu tarafından vade hususunda alınmış kararlar kontrol edilerek, gereken tedbirler komiserler tarafından alınmalıdır. Aksi halde, işletmenin fon yaratarak alacaklıların alacaklarına kavuşmasının sağlanması gereken konkordato mühletinde, önceliğin ortaklara ya da ilişkili kişilere verilmiş olması söz konusu olacaktır, ki bu da alacaklılar arasında eşitsizlik meydana gelmesine sebep olacaktır.

3.1.4. Stok Hesaplarına İlişkin Hususlar

Alım-satım ya da üretim işletmelerinde, stoklar konkordato kaynakları içerisinde yer alan önemli bir dönen varlık hesabıdır. Özellikle çok çeşitli ve fazla sayıda stokla çalışan işletmelerde stok hesaplarının denetlenmesi oldukça güçtür. Stoklarla ilgili olarak; komiser tarafından öncelikle, işletmeden ayrıntılı envanter raporları istenmesi gerekmektedir. Bir sonraki aşamada ise; işletmenin faaliyet konusu ve stokların cinsine göre tayin edilecek uzman bir bilirkişi vasıtasıyla rayiç değer tespitinin yaptırılması uygun olacaktır. Örneğin makine stokları olan bir işletme için makine mühendisi, inşaat malzemesi stokları olan bir işletme için inşaat mühendisi gibi. Rayiç değer tespitleri neticesinde stoklarda herhangi bir değer düşüklüğü tespit edilmiş ise bu değer düşüklüklerinin muhasebe kayıtlarına dolayısıyla finansal tablolara yansıtılması gerekmektedir.

3.1.5. Avans Hesaplarına İlişkin Hususlar

Avans hesapları, işletme tarafından; çeşitli sebeplerle ilgili kişi veya kurumlara verilen veya ilgili kişi veya kurumlardan alınan ön ödeme tutarlarını izlemek için kullanılmaktadır. Tekdüzen Muhasebe Sistemi gereğince avansların niteliklerine göre ilgili hesap gruplarında, örneğin stok temin etmek için verilen avansların 15-Stoklar hesap grubu içerisinde bulunan 159 Verilen Sipariş Avansları Hesabında, işletme hesabına mal ve hizmet satın alınması,

gider ve ödemelerin yapılması için kişilere verilen avansların 19-Diğer Dönen Varlıklar hesap grubu dâhilinde olan 195 İş Avansları Hesabında izlenmesi gerekmektedir.

Konkordato komiserlerinin finansal tablo analizlerinde avans hesaplarının üzerinde özellikle durmasını gerektirecek birkaç neden bulunmaktadır. Bu nedenlerden birisi, bu hesaplarda avans konusu iş veya işlem tamamlandığı halde mahsubu yapılmayan tutarların kayıtlı olma ihtimalinin olmasıdır. Bu ihtimalin gerçekleşmesi, gelir veya gider hesaplarına aktarılması gereken tutarların bilançoda varlık veya borç olarak görünmesine sebebiyet verecek, bu da işletmenin varlık, borç ve kâr/zarar durumlarına ilişkin yanlış değerlendirmelere yol açacaktır. Bu nedenle avans hesaplarına kayıtlı tutarların gerçek mahiyetinin tespiti için avansın muhatabı ile karşılıklı mutabakat yapılması gerekmektedir. Yapılan mutabakatlar neticesinde alınan veya verilen avans hesaplarının izlendiği ilgili hesaplara kayıtlı olan tutarlar arasında iş veya işlem tamamlandığı halde mahsubu yapılmayan tutarlar söz konusu ise bu tutarların ilgili avans hesabından çıkarılarak ilgili borç/alacak kalemini ilgilendiren hespla mahsup edilmesinin sağlanması gerekmektedir.

Avans hesaplarına ilişkin değerlendirmelerin önem arz etmesinin bir diğer nedeni, avansa konu işe ait sözleşme koşullarının yerine getirilememiş olması durumunda, avansın izlendiği hesapta revizyona gidilmemiş olması ihtimalidir. Böyle bir tespitin yapılması durumunda söz konusu avans hesabına kayıtlı tutarın ilgili varlık veya borç hesabına aktarılmasının sağlanması işletmenin varlık ve borç hesaplarına dair yapılacak değerlendirmelerin isabet derecesini artıracaktır.

Avans hesaplarına ilişkin bir diğer önemli konu, verilen veya alınan avansın ait olduğu hesap grubu dâhilinde izlenmesi gerekliliğidir. Örneğin; Diğer Dönen Varlıklar hesap grubuna dâhil olan İş Avansları hesabında izlenmesi gereken bir ön ödeme tutarının Stoklar hesap grubu içerisinde yer alan Verilen Sipariş Avansları hesabına kaydedilmesi bilançoda stokların olması gerekenden yüksek tutarda raporlanmasına yol açacak, bu durum da finansal tabloların analizinde yanıltıcı sonuçların ortaya çıkmasına sebep olacaktır.

3.1.6. İnşaat Taahhüt Hesaplarına İlişkin Hususlar

Bilindiği üzere inşaat taahhüt işleriyle ilgili maliyet tutarlarının 1 Sıra Nolu MSUGT uyarınca 17 no'lu Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Maliyetleri hesap grubunda, gelir tutarlarının ise 35 no'lu Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım

Hakediş Bedelleri hesap grubunda izlenmesi gerekmektedir. 17 no'lu hesap grubuna dâhil 170-177 arasında kodlanan hesaplarda proje bazında izlenecek maliyet tutarlarının inşaatın geçici kabulü yapıldığında 622 Satılan Hizmet Maliyeti hesabına devredilmesi gerekmektedir. Buna paralel olarak geçici kabul yapıldığında 35 no'lu hesap grubuna dâhil 350-357 arasında kodlanan hesaplarda proje bazında izlenecek hakediş tutarlarının 600 Yurtiçi Satışlar hesabına devredilmesi gerekmektedir. İnşaat tamamlandığı halde söz konusu aktarımların yapılmamış olması, bir yandan varlık ve borçların bilançoda olduğundan yüksek olarak görünmesine, diğer yandan da gelir tablosunda hasılatın ve maliyetlerin olduğundan düşük görünmesine yol açacaktır. Bu durum da finansal tablolara ilişkin değerlendirmelerin hatalı olmasına yol açacaktır. Sonuç olarak böyle bir durumun tespiti halinde konkordato komiserinin gelir tablosu hesaplarına aktarılması gereken tutarları tespit ederek varlık ve yükümlülük hesaplarından gelir ve gider hesaplarına aktarılmasını sağlaması gerekmektedir.

3.1.7. Duran Varlık Hesaplarına İlişkin Hususlar

Maddi duran varlık hesaplarının kontrolünde, öncelikle; işletmenin defterlerinde kayıtlı varlıkların fiili olarak mevcut olup olmadığı ve işletmede fiilen mevcut olduğu halde kayıtlarda yer almayan varlıkların olup olmadığı araştırılmalıdır. Bu araştırmanın taşınmaz kayıtları için tapu, gemi sicili, taşıt araçları için trafik sicili gibi kurumlardan bilgi talep etmek suretiyle yapılması mümkündür. Herhangi bir resmi tescile tabi olmayan makine, ekipman, demirbaş vb. sabit kıymetlerin mevcudiyetinin fiziki olarak tespit edilmesi gerekmektedir. Bu türden kıymetlerin fiziki olarak varlığının ve değerlerinin tespiti için uzman bir bilirkişiden görüş alınması gerekmektedir. Bilirkişilerin maddi duran varlıklara ilişkin tespitleri doğrultusunda düzeltilmesi gereken hususların varlığı halinde defter kayıtlarının düzeltilmesine olanak sağlanmış olacaktır. Ayrıca yapılan değerlendirmeler neticesinde takdir edilen kıymetler komiser tarafından rayiç bilanço düzenlenmesi aşamasında da kullanılacaktır.

Bu kapsamda değerlendirilmesi gereken bir diğer konu finansal kiralama konusu varlıklara ilişkindir. Finansal kiralama yoluyla edinilmiş, ancak kira borçları bitmemiş, bu nedenle mülkiyeti işletmeye henüz devredilmemiş olan kiralama konusu varlıkların maddi duran varlıklar hesap grubunda sınıflandırılmış olması söz konusu olabileceğinden maddi duran varlık kalemlerinin mülkiyetini ispatına yarayan tevsik edici belgelerin komiser

tarafından incelenmesi gerekecektir. Bununla birlikte; kira süresi sonunda kiralama konusu varlığın mülkiyetinin işletmeye devrini ihtiva eden bir kira sözleşmesi sona erdiği ve işletmenin kiralama konusu taşınır veya taşınmaza ilişkin borcu kalmadığı halde işletmeye devri yapılmamış maddi duran varlıklar mevcut ise söz konusu varlıkların işletmeye devri için işletmeden gerekli girişimlerde bulunmasının sağlanması gerekmektedir. Bu tespitler doğrultusunda hesap gruplarında yapılacak düzeltmeler sonucunda işletmenin sahip olduğu maddi duran varlıkların ait olduğu maddi duran varlıklar hesap grubunda izlenmesi sağlanmış olacaktır.

3.2. Gelir Tablosu Hesaplarına İlişkin Analizlerde Özellikli Hususlar

Konkordato komiserlerinin, gelir tablosu hesaplarında özellikle dikkat etmesi gereken hususları; hasılat hesaplarına ilişkin olanlar ve gider/ maliyet hesaplarına ilişkin olanlar olmak üzere iki sınıfa ayırmak mümkündür.

Hasılat kalemlerinde dikkat edilmesi gereken öncelikli hususlardan bir tanesi, 602 Diğer Gelirler hesabının Tekdüzen Hesap Sistemi gereği kullanım şeklidir. Devlet tarafından sağlanan teşvik, sübvansiyon ve vergi/ sigorta primi indirimleri gibi devlet yardımlarının Tekdüzen Hesap Sistemi gereği bu hesap altında izleniyor olması işletmenin brüt satış kârının hesabına etki etmektedir. Bu durum, özellikle önemli tutarlarda devlet yardımı almakta olan işletmeler açısından brüt satış kârının yüksek hesaplanmasına yol açacaktır. Bu nedenle, konkordato komiserinin bu hususu dikkate alarak brüt satış kârından teşvikleri arındırarak analiz yapması faydalı olacaktır. Zira teşvik, vergi indirimi, sübvansiyon gibi devlet yardımları her ne kadar brüt satışların içerisinde raporlanmakta ise de, bu unsurlar işletmenin gerçek satış hasılatı ile ilişkili değildir. Bu tutarların nihai dönem kârına ilave edilmesi daha gerçekçi değerlendirmeler yapılmasına imkân sağlayacaktır.

Maddi duran varlık satışlarının hasılat kalemleri arasında raporlanması uygulamada sıklıkla karşılaşılan bir muhasebe kayıt hatasıdır. Bu hususun konkordato komiseri tarafından göz önünde bulundurularak hasılat kalemlerinin işletmenin faaliyetleri ile doğrudan ilişkili kalemler olup olmadığının araştırılması gerekir. Aynı şekilde uygulamada; ana faaliyet konusu kiralama olmayan işletmelerin elde ettikleri kira gelirlerini, işletmenin diğer faaliyetleri kapsamında raporlamak yerine ana faaliyet gelirleri arasında raporlanmasına da sıklıkla rastlanmaktadır. Faaliyet konusu taşınır veya taşınmaz malların kiraya verilmesi olan işletmeler hariç; kira gelirlerinin

hasılat kalemleri arasında yer alması işletmenin brüt satış kârının yanlış hesaplanmasına, dolayısıyla işletmenin ana faaliyet kâr veya zararına yönelik değerlendirmelerde de hatayla karşılaşılmasına yol açacaktır.

İşletmenin fiktif tutarlardan arındırılmış satış hasılatı ile esas faaliyetlerinden elde etmiş olduğu kârın doğru tespit edilmesi konkordatonun başarıya ulaşma olasılığının ölçülmesi açısından önem teşkil etmektedir. Zira işletmenin hayatını idame ettirebilmesi için esas faaliyetlerinden gelir elde edebilmesi gerekmektedir. Örneğin işletmenin esas faaliyetlerinden elde etmiş olduğu geliri düşük iken kira gelirleri, faiz gelirleri ya da kambiyo kârları gibi gelirler dolayısıyla kârlı görünmesi işletmenin faaliyetlerinin kârlı olduğu anlamına gelmemektedir. Bu nedenle yukarıda da değinildiği üzere gelirlerin uygun şekilde ayrıştırılması önemlidir.

Satıştan iadeler ve satış indirimleri hesaplarında kayıtlı olan tutarların, işletmenin genel faaliyetleri ve hasılat tutarı ile karşılaştırılarak önemli bir tutar teşkil edip etmediğinin tespit edilmesi; önemli tutarlarda olması halinde ise, iade veya indirimin niteliğinin araştırılması gerekmektedir. Bu tespit; işletmenin konkordato mühleti öncesindeki satışlarına ilişkin fiktif iade veya indirimler yoluyla yapay alacaklı oluşturma yoluna gitmiş olma ihtimalini bertaraf etmek açısından önemlidir.

İşletmenin satış maliyetlerinin doğruluğunun tespiti için, Satışların Maliyeti Tablosunun konkordato komiseri tarafından gözden geçirilmesi gerekmektedir. Zira satılan ticari mal ya da mamullerin maliyetlerinin gerçek tutarlarıyla hesaplanmamış olması halinde brüt satış kârı/ zararına yönelik değerlendirmeler hatalı olacaktır.

Gelir tablosu analizlerinde dikkat edilmesi gereken bir diğer önemli husus; maliyet hesaplarının doğru hesap gruplarında takip edilip edilmediğidir. Maliyet kalemlerinin yanlış hesap gruplarında izlenmesi halinde faaliyet kârı, olağan kâr ve dönem kârının doğru tespit edilmesi mümkün olmayacaktır.

Diğer Olağandışı Gelir ve Kârlar ile Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar hesaplarında izlenen arıza kazanç ve zararların her ne kadar gelir tablosunda sonuç kârını göstermesi açısından önemi bulursa da dönemsel ve geçici oldukları göz önünde bulundurularak gelir ve gider tahminlerinde ve konkordatonun başarıya ulaşmasının değerlendirmesinde dikkate alınmaması gerekmektedir.

Konkordato komiserinin kanunen kabul edilmeyen giderler olarak muhasebe kayıtlarına aktarılmış olan giderleri de inceleyerek değerlendirmesi

gerekmektedir. Zira uygulamada sıkça karşılaşılan hatalardan biri de işletmenin ortakları ya da ilişkili kişilerine ait bazı harcamaların ilgili kişilerin cari hesapları yerine kanunen kabul edilmeyen giderler hesaplarında takip edilerek vergi matrahına eklenmesidir. Bu yaklaşımla yapılan kayıtlar işletmenin ticari kârının olduğundan az görünmesine sebebiyet verecek ve dolaylı olarak işletme ortaklarına menfaat sağlanmasına sebep olacaktır.

4. SONUÇ

Konkordato mühleti içerisindeki borçlunun akıbetine ilişkin olarak, mahkeme tarafından verilecek kararların isabetli olması; borçlunun, konkordato ön projesinde öngördüğü hedeflere ulaşma derecesinin doğru bir şekilde ölçülmesine bağlıdır. Bu noktada mahkeme tarafından borçlunun faaliyetlerini denetlemekle görevlendirilmiş olan konkordato komiserlerinin, borçlunun finansal tablolarına ilişkin değerlendirmeleri önem arz etmektedir. Bu doğrultuda çalışmada; konkordato komiserlerinin, borçlunun finansal tablolarına ilişkin değerlendirmelerinde özellikle dikkatle ele alınması gereken yanlışlık riski yüksek olan hesap gruplarına dikkat çekilmiştir.

Konkordato sürecindeki borçlunun, Türkiye Finansal Raporlama Standartlarına veya Büyük ve Orta Boy İşletmeler için Finansal Raporlama Standardına uygun finansal tablo hazırlama zorunluğunun da bulunması halinde; finansal tablolara ilişkin değerlendirmelerin, Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (MSUGT) doğrultusunda hazırlanmış finansal tablolara göre yapılması gerekmektedir (*Ayrıntılı bilgi için bkz: Konkordato Komiserliği Temel Eğitim Kitabı, Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü, Bilirkişilik Daire Başkanlığı, Eylül 2019, s.97*). Bu doğrultuda, finansal tablolara ilişkin analiz ve değerlendirmelerin MSUGT'lerinde yer alan hesaplar üzerinden yapılması gerekmektedir.

Bu doğrultuda işletme hesaplarının MSUGT'lere uygun şekilde düzenlenip düzenlenmediğinin kontrolü yanında finansal tabloların analizinde hazır değerler, menkul kıymetler, alacaklar, borçlar, stoklar, avanslar, inşaat taahhüt hesapları, maddi duran varlıklar, maddi olmayan duran varlıklar ile gelir tablosu hesaplarına ilişkin olarak çalışmada detaylı verilen özellikli hususların dikkate alınması, konkordato sürecindeki işletmenin finansal durumunun sağlıklı bir şekilde değerlendirilmesine katkıda bulunacaktır.

Konkordato komiserlerinin, mühlet içerisindeki borçlunun finansal tablolarını bu çalışmada dikkat çekilen hususları da göz önünde bulundurarak

analiz etmesi, konkordatonun başarıya ulaşma imkânının olup olmadığına ve işletmenin iyileşme ihtimalinin bulunup bulunmadığına ilişkin değerlendirmelerde bulunmasına yardımcı olacaktır. Bununla birlikte “iyileşme” kavramından anlaşılması gerekenin yapısal bir iyileşme olduğu unutulmamalıdır. Yani bir iyileşmeden söz edilebilmesi için sadece finansal tablo analizleri bakımından olumlu sonuçların mevcut olması yeterli olmayıp, borçlunun mal varlığının ileriki dönemlerde de muhafazasını temin edecek nakit yaratma gücü kazanma amaçlı tedbirlerin alınıp alınmadığı, kârlılık ve verimlilik sağlanacağı yönünde bir kanaat oluşturup oluşturmadığı hususları da önem arz etmektedir. Bu değerlendirmeler neticesinde; gerek duyulması halinde işletmenin Konkordato Ön Projesinin revize edilerek yeniden hedeflerin belirlenebilmesi ve işletmenin konkordato mühletinin gidişatının sağlıklı bir şekilde değerlendirilmesi mümkün olabilecektir.

İşletmelerin iflas etmelerinin önüne geçilerek, faaliyetlerine devam ettirilmesine olanak sağlanması; istihdamı ve devletin vergi gelirlerini korumak ve artırmak gibi sosyo-ekonomik faydalar sağlamaktadır. Bu nedenle, konkordato mühletinde bulunan işletmelerin akıbetinin doğru tayin edilebilmesi için faaliyetlerinin ve finansal durumlarının değerlendirilmesinde özen gösterilmelidir.

KAYNAKÇA

1 Sıra Nolu Muhasebe Uygulamaları Genel Tebliği (1992, 26 Aralık). Ankara : Resmi Gazete (Sayı: 21447 Mükerrer)

2004 Sayılı İcra ve İflas Kanunu (1932, 19 Haziran). Ankara : Resmi Gazete (Sayı: 2128)

2018/11597 Sayılı Bağımsız Denetime Tabi Şirketlerin Belirlenmesine Dair Karar

7101 Sayılı İcra ve iflas Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun. (2018, 15 Mart). Ankara : Resmi Gazete (Sayı: 7101)

7327 Sayılı İcra Ve İflâs Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun(2021, 19 Haziran). Ankara : Resmi Gazete (Sayı: 31516)

Akil, C. (2020). *Sorularla Konkordato Hukuku*, Ankara: Adalet Yayınevi.

Aslanoğlu, S. ve Cengiz, S. (2021). Konkordato Kurumunda Kesin Mühlet: Alacaklı, Borçlu ve Sözleşmeler Açısından Sonuçlarının Değerlendirilmesi, *Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi (JEBPIR)*, 7(1), 38-67.

Bilen, C. İ. ve Güler S. (2019). Konkordato ve Alacakların Akıbeti, *Vergi Dünyası*, 449, 81-97.

Bitlisli, F. ve Kıymık, H. (2021). Konkordato Sürecinde Borca Batıklığın Tespiti ve Sonuçları Üzerine Bir Vaka Çalışması, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 90, 39-56.

Börü, L. (2019). Adi konkordatoda alacaklıların alacaklarını bildirmesi. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 10(1), 173-186.

Çıtak, N. ve Güneş, M. A. (2020). Bir Yeniden Yapılandırma Müessesesi Olarak Konkordato Ve Üretim İşletmesi Uygulaması, *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(3), 501-517.

Eroğlu, O. (2018). *Uygulamada Konkordato*. Ankara: Seçkin Yayınları.

Göç D., Alpaslan H. İ. ve Güneş, M. A. (2019). Konkordato Komiserinin Geçici Ve Kesin Mühlet İçerisindeki Görevleri, *İstanbul Sosyal Bilimler Dergisi*, 24, 46-54.

Kabataş, Y. (2019). Konkordato İlan Eden Şirketlerde Finansal Raporlama Süreçlerinin Borçların Yönetimine Etkisi, *Vergi Sorunları Dergisi*, 370, 110-127.

Kale, S. (2018). 7101 Sayılı İcra ve İflas Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Çerçevesinde İflas Dışı Adi Konkordato, *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 5(1), 213-269.

Karakehya, H. ve Boran Güneysu N. (2019). Konkordatonun, Çekle İlgili “Karşılıksızdır” İşlemi Yapılmasına Sebebiyet Verme Suçundan Kaynaklı Cezaî Sorumluluğa Etkisi, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 4, 3-46.

Kayık Aydınalp A. (2019). Konkordatonun İşçilik Alacakları Ve İş Sözleşmeleri Üzerine Yansıması, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 21(2), 487-522.

Konkordato Komiserliği Temel Eğitim Kitabı(2019) Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü, Bilirkişilik Daire Başkanlığı

Konkordato Talebine Eklenecek Belgeler Hakkında Yönetmelik (2019, 30 Ocak) Ankara : Resmi Gazete (Sayı: 30671)

Oruç M., Çatıkkaş, Ö. ve Şuekinçi, C. (2019). *Hukuki ve Mali Yönleriyle Konkordato*. [y.y.] : On İki Levha Yayıncılık.

Özşahin Koç, F. ve Uzay, Ş. (2020). Konkordato Sürecinin İşletmelerin Sürekliliğine Katkısı, *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 13(2), 495-515.

Öztek, S., Budak, A. C., Tunç Yücel, M., Kale, S. ve Yeşilova, B. (2018). *Yeni Konkordato Hukuku*, [y.y.] : Adalet Yayınevi.

Pekcanıtez H., Atalay O. ve Özekes M. (2013). *İcra İflas Hukuku*. Eskişehir : Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi

Reisoğlu S. (2003). İcra İflas Konusunda Yeni Düzenlemeler, Açılış Konuşması, *Bankacılar Dergisi*, 47, 56-58.

Uyar, T. (2019). *Yeni Konkordato Hukukumuzun Temel İlkeleri*. Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Erişim Adresi: <http://tbbyayinlari.barobirlik.org.tr/TBBBooks/623.pdf>.